

Commissie Van der Meer-II concludeert: ‘Stelsel zonder kantoren is een sterfhuisconstructie’

De commissie Van der Meer II presenteerde op maandag 3 maart 2025 haar rapport ‘Veranderde tijden’, opgesteld in opdracht van de staatssecretaris voor rechtsbescherming. De commissie heeft onderzocht (I) of de tarieven nog kloppen en (II) of voor een sociaal advocaat het (door de regering genormeerde) ‘redelijk inkomen’ haalbaar is. Het antwoord op de eerste vraag is dat de meeste tarieven nog kloppen, maar dat met name de toeslagen voor complexiteit te laag zijn. De commissie stelt voor deze toeslagen met 35% te verhogen. Het antwoord op de tweede vraag is dat een in kantoorverband samenwerkend advocaat dit referentie-inkomen niet kan verdienen: gemiddeld verdient deze in kantoorverband samenwerkende sociaal advocaat nu minstens 20.000 Euro minder dan het ‘beloofde’ referentie-inkomen. Veel sociaal advocaten zijn daarom in een éénpersoonspraktijk gaan werken, waarin zij minder kosten maken. De commissie beschouwt dat als een onwenselijke ontwikkeling: in een éénpersoonspraktijk worden geen nieuwe advocaten opgeleid. De toetreding van nieuwe sociaal advocaten is hard nodig, onder meer wegens de voorziene pensionering in de komende jaren van ongeveer 1.000 sociaal advocaten. Zonder tijdige instroom van nieuwe sociaal advocaten dreigt rechtsbijstand voor minder draagkrachtigen ernstig in gevaar te komen. De commissie doet enkele aanbevelingen om dit gevaar af te wenden.

De kantoortoeslag (vraag II)

De commissie stelt vast dat er een acute dreiging is van een zeer ernstig tekort aan sociaal advocaten. Onderzoek toont aan dat een advocaat werkend in kantoorverband het door de overheid vastgesteld referentie-inkomen van schaal 12 trede 10 CAO Rijk *niet* kan halen. Veel advocaten werken inmiddels om financiële redenen in een éénpersoonspraktijk, waarin geen nieuwe advocaten worden opgeleid. Een stelsel met overwegend éénpersoonspraktijken is dan ook een sterfhuisconstructie. De commissie adviseert het kabinet een kantoortoeslag in te voeren voor die advocaten die gezamenlijk werkzaam zijn in een advocatenkantoor. Die toeslag voorziet in de meerkosten van het werken in kantoorverband. De commissie vindt het vooral belangrijk dat deze toeslag het aantrekken (en vasthouden) van advocaat-stagiairs bevordert, wat in de ogen van de commissie noodzakelijk is voor een toekomstbestendig stelsel voor de sociale advocatuur.

Alleen met deze kantoortoeslag kan de in kantoorverband werkende advocaat het referentie-inkomen halen. Het referentie-inkomen van de sociaal advocaat is eerder door de regering vastgesteld op schaal 12, trede 10 CAO Rijk. Bij haar berekeningen maakt de commissie gebruik van het onderzoek van het Kenniscentrum van de Raad voor Rechtsbijstand. Het Kenniscentrum heeft in beeld gebracht welke kostenposten advocaten hebben, met of zonder kantoorverband. Het onderzoek maakt inzichtelijk dat voor advocaten met een éénpersoonspraktijk het referentie-inkomen bijna gehaald kan worden. Een verhoging van het basistarief met € 1,46 (exclusief btw, tarief 2024) volstaat voor deze groep. Advocaten werkzaam in een kantoor maken meer en volgens de commissie ook noodzakelijke kosten, waardoor zij momenteel niet in de buurt komen van het referentie-inkomen. Een aanvullende verhoging van het basistarief met € 14,82 (ex btw, tarief 2024) per uur is voor deze groep noodzakelijk.

Een algehele verhoging van het uurtarief voor alle sociaal advocaten is volgens de commissie geen doelmatige besteding van overheidsgeld. Advocaten werkzaam in een éénpersoonspraktijk

maken immers minder kosten dan advocaten werkzaam op een kantoor, waardoor een verhoging met €14,82 (ex btw, tarief 2024) alleen voor deze laatste groep noodzakelijk is voor het behalen van het referentie-inkomen. Met die kantoortoeslag wordt ook het samenwerken in kantoorverband bevorderd, hetgeen een randvoorwaarde is voor het opleiden van nieuwe sociaal advocaten.

De forfaitaire vergoedingen (vraag I)

De commissie onderzocht ook (vraag I) of de huidige vaste vergoedingen (forfaits genoemd, gebaseerd op de gemeten tijdbesteding in 2014-2016) anno nu nog overeenkomen met de gemiddeld aan de zaak bestede tijd. Uit dit onderzoek, uitgevoerd door Cebeon, komt naar voren dat een aantal forfaits aangepast moet worden. Dit leidt over het geheel gezien tot een gemiddelde verhoging van 10%. Daarnaast dienen de toeslagen (in zaken met meer complexiteit) met 35% te stijgen. Met deze voorgestelde verhogingen zullen sociaal advocaten in staat geacht moeten worden om op jaarbasis de 1.200 punten te halen waarop de berekening van het referentie-inkomen is gebaseerd.

Hoe nu verder?

Met het aanpassen van de forfaits en de toeslagen wordt het uitgangspunt van de wet (vergoeding van daadwerkelijk gemaakte uren) bij de tijd gebracht. De commissie is echter van oordeel dat dit onvoldoende is om de dreiging van een tekort aan sociaal advocaten weg te nemen. Ook met de voorgestelde verhoging van de forfaits en de toeslagen is het referentie-inkomen voor in kantoorverband werkende advocaten niet te halen. Daarvoor is aanvullend de introductie van de kantoortoeslag noodzakelijk. Een snelle invoering van die kantoortoeslag is volgens de Raad voor rechtsbijstand nog dit kalenderjaar uitvoerbaar. Spoedige invoering van alle aanbevelingen is noodzakelijk om bestuurlijk weerstand te bieden aan de verdere uitholling van het stelsel.

Op dit moment is er weliswaar nog geen structureel tekort aan sociaal advocaten, maar toch is het op sommige rechtsgebieden en in sommige regio's nu al lastig om een sociaal advocaat te vinden. Ook de Nederlandse Orde van Advocaten heeft hierover recent de noodklok geluid. Een grote groep sociaal advocaten gaat de komende jaren met pensioen, de instroom van nieuwe sociaal advocaten is op dit moment veel te laag en jonge sociaal advocaten verlaten vroegtijdig het vak. De dreiging wordt hiermee elke dag groter. Het stelsel kan zonder in kantoorverband samenwerkende sociaal advocaten in haar huidige vorm niet overleven. De commissie is dan ook van oordeel dat het stimuleren van kantoren noodzakelijk is voor een toekomstbestendig stelsel, waarin het grondrecht op bijstand van een advocaat geconcretiseerd is. De door de commissie voorgestelde kantoortoeslag kan hier een oplossing bieden.

Geschatte meerkosten: plm. 40 miljoen structureel

Aanbeveling	Geschatte meerkosten
Verhoging basistarief met € 1,46 (ex btw, tarief 2024)	€ 5.800.000
Kantoortoeslag € 14,82 (ex btw, tarief 2024)	€ 7.100.000 - € 12.800.000*
Aanpassing forfaits	€ 12.900.000
Verhoging toeslagen	€ 5.800.000
Verhoging opvolgingstoelage	€ 0 - € 800.000
Totaal:	€ 31.600.000 - € 38.100.000

* Kosten afhankelijk van de aan het kantoor te stellen voorwaarden